

وقایع مملکت مصر

(ترجمه از شورش عرابی پاشا در مصر بر علیه استعمار انگلیس)

از مؤلفی ناشناخته

(بر اساس نسخه مصری از مجموعه صاوم الدولة اصفهان)

به کوشش:

دکتر یوسف د. باباپور

دکتر مسعود علامه

انتشارات منشور سمیر

با همکاری انجمن تاریخ پژوهان مراغه

تهران - ۱۳۹۳

سرشناسه: بیگ بابایور، یوسف، ۱۳۵۷، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور: وقایع مملکت مصر: (گزارشی از شورش عرابی پاشا در مصر بر علیه استعمار
انگلیس) بر اساس نسخه مصور از مجموعه صاوم الدوله اصفهان/از مولفی ناشناخته؛ به کوشش
یوسف بابایگ پور، مسعود غلامیه.

مشخصات نشر: تهران: منشور سمیر- مراغه: انجمن تاریخ پژوهان مراغه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۳۰ ص

فروست: تهران: احیای میراث مخطوط: ۱۱.

شابک: ۸-۰۹-۷۵۰۹-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: قیفا

موضوع: مصر - تاریخ - قرن ۱۹ م.

موضوع: اعرابی پاشا، احمد، ۱۸۳۹ م - م.

موضوع: مصر - تاریخ - قرن ۱۹ م. جنبش ها و قیام ها

ناسه ای: بیگ بابایور، یوسف، ۱۳۵۷، گردآورنده

ناسه ای: غلامیه، مسعود، ۱۳۴۶، گردآورنده

نسخه: نزد ... تاریخ پژوهان مراغه

رده بندی: ۳۹۳ و DT۷

رده بندی: ۹۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۰۹۱۰

انجمن تاریخ پژوهان مراغه

انتشارات منشور سمیر

وقایع مملکت مصر

(گزارشی از شورش عرابی پاشا در مصر بر علیه استعمار انگلیس)

از مؤلفی ناشناخته

به کوشش: دکتر یوسف بیگ بابایور - دکتر مسعود غلامیه

از مجموعه: احیای میراث مخطوط ۱۱/

دبیر مجموعه: دکتر یوسف بیگ بابایور

توبیت چاپ: اول

طراح و صفحه آرا: محمدمهدی شعبانی

شمارگان: ۴۰۰

شماره نشر: ۲۰/ ۱

بها: ۱۳۰۰۰ ریال

© حق چاپ: ۱۳۹۳، انتشارات منشور سمیر با همکاری انجمن تاریخ پژوهان مراغه

شابک: ۸-۰۹-۷۵۰۹-۶۰۰-۹۷۸

همه حقوق محفوظ است. هر گونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند این ها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

مقدمه

این نسخه در کتابخانهٔ مرحوم آیت الله العظمی کبیر مسعود، پسر ظل السلطان در اصفهان به شمارهٔ ۱۱۳۹۵ نگهداری می‌شود. آن مستقیق، تاریخ کتابت قرن چهاردهم و در ۱۹۵ صفحه و جلد مقوایی ضربی است.

این اثر شرح وقایع قیام مصریان بر علیه استعمار انگلیس است که به رهبری عرابی پاشا به وقوع پیوست و توانست ضربات و سلاطین دیدیدی به دولت بریتانیای آن زمان وارد آورد. در این قیام هر دو طرف خسارات جانی و مالی زیادی دیدند، اما در نهایت با فشار دولت انگلیس بر دولت وقت مصر، و از طرفی درگیری مستقیم ارتش مستقر دولت انگلیس در مصر توانستند آن را سرکوب نمایند و در نهایت عرابی پاشا را زندانی و سپس به یکی از جزایر دوردست از متصرفات انگلیس تبعید نمایند. تصاویر این اثر نیز در نوع خود جالب و دیدنی است.

اما مجموعه خطی صارم الدوله در اصفهان از بسیاری جهات حاوی آثار ارزنده و متنوعی است. اکبر میرزا، مشهور به اکبر مسعود، ملقب به صارم الدوله از رجال مشهور و نقش آفرین اواخر عهد قاجار و اوایل دوره پهلوی اول بوده است. او فرزند ارشد مسعود میرزا ظل السلطان و از نوادگان ناصرالدین شاه قاجار می باشد که به علت کارهای سیاسی، در دوره حکومت ۲۰ ساله رضا شاه مطرود و خانه نشین شد.

رجوع به صارم الدوله تعداد پانصد جلد کتاب از کتاب های چاپی کتابخانه پدرش فی الدار را جهت ایجاد کتابخانه مدرسه متوسطه اصفهان (صارمیه) در آغاز به صورت وقف به مدرسه اهدا می نماید. علاوه بر تعداد فوق، پانصد جلد دیگر کتب چاپی و خطی در سال ۱۳۴۴ توسط وی به کتابخانه فرهنگ اصفهان اهدا می شود.

مجموعه کتب خطی و چاپی در سال ۱۳۴۴ شمسی توسط اکبر میرزا ملقب به صارم الدوله به کتابخانه علمی اصفهان اهدا شده، تماماً ممهور به مهر بیضوی شکلی است که در آن این عبارت حک شده است: «اهدایی به کتابخانه فرهنگ اصفهان صارم الدوله آذر ماه ۱۳۴۴». کتب خطی این مجموعه که عمدتاً در قرن سیزدهم و اوایل قرن چهاردهم هجری قمری و در تحریر در آمده و بیشتر در زمان پدر صارم الدوله یعنی ظل السلطان نوشته شده یا به دستور مستقیم ظل السلطان انجام گرفته و یا این که به صورت بخش به نام او نوشته و یا ترجمه شده، ولی تعدادی از آن نسخ نفیس، مربوط به قرون قبل از آن است. موضوع کتب خطی بیشتر در زمینه های تاریخ و جغرافیا، سفرنامه و ادبیات می باشد.

البته تعداد قابل توجهی از کتب خطی مذکور، ترجمه‌هایی است از زبان‌های مختلف اروپایی که در دوره‌ی قاجار صورت گرفته است. طبق دفتر ثبت کتب خطی کتابخانه، تعداد کتب خطی اهدایی او به کتابخانه حدود ۲۱۰ تا ۲۵۰ نسخه ذکر شده است. (بعضی از نسخ به صورت مجموعه، حاوی چند کتاب است)، و بسیاری از کتب چاپ نشده به صورت دست نویس هنوز باقی مانده است. از ویژگی‌های این مجموعه این که بعضی از نسخ، منحصر به فرد بوده و در دیگر کتب فهرست نسخ دیده نشده است. همچنین، نفاس و ظرافت هنرهای به کار رفته در نسخه‌ها، اندک است که آن را ممتاز نموده است. با اطلاع از وجود این کتب خطی ناب و منحصر به فرد، در مجموعه صارم‌الدوله ضرورت نیاز به تصحیح و سر آن آثار ملی مکتوب و قرار دادن این رسایل در دسترس علاقه‌مندان، بیش از پیش احساس گردید. ما در احیای این اثر به همین یگانه دست‌نویس آن اکتفا نموده‌ایم.^۱

^۱ نک: فهرست نسخه‌های خطی صارم‌الدوله، نگارش محمدعلی هدایت، قم، مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۷، ص ۱۲۰.